

Florian Bichir (n. 29 iulie 1973) este un istoric și scriitor român. Doctor în științe politice, doctor în teologie, absolvent al Colegiului Național de Apărare. Cadru didactic în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I” (UNAp).

În perioada 2012-2018 a fost membru al Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), cu rang de ministru secretar de stat. Cercetător științific al Academiei Române, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană Iași. Membru al Comisiei Române de Istorie Militară.

A publicat 28 de volume. Ultimele apariții: *Corsarii uitați ai adâncurilor: Delfinul, Rechinul și Marsuinul*, Editura Militară, 2014; *Pamfil Șeicaru. Un condei de geniu, strivit între două date 23 august 1944-23 august 1976*, Editura Militară, 2014; *Război în eter. 23 august 1944 pe unde radio*, Editura RAO, 2015, *Atentat la Mareșal. Ion Antonescu – ținta parașutiștilor sovietici*, Editura RAO, 2015; *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității*, vol. III, Editura Agnos, în colaborare cu Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), 2016 și *Mesianismul rus și chipurile sale*, Editura Militară, 2016.

FLORIAN BICHIR

CRUCIADA DIVIZIEI DE CREMENE. CU TRICOLORUL ÎN CAUCAZ

*Viața și memoriile
generalului Ioan Dumitrache,
Cavaler al „Crucii de Fier”*

CUPRINS

Scurtă introducere. Generalul se întoarce acasă 7

Studiu introductiv. Portretul unei legende 15

MEMORIILE GENERALULUI IOAN DUMITRACHE

Operațiile Armatei Române în Campania 1941 39

Campania 1942 81

Campania 1943 181

Anexe 247

Ilustrație foto 373

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BICHIR, FLORIAN

**Cruciada Diviziei de Cremene - Cu tricolorul în Caucaz: viața și
memoriile generalului Ioan Dumitrache, Cavaler al „Cruții de Fier”**

/ Florian Bichir. - București : Editura Militară, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-973-32-1102-0

OPERATIILE ARMATEI ROMÂNE ÎN CAMPANIA 1941

Prin sfâșierea României în anul 1940, ni s-a impus să luăm parte și la războiul germano-rus, ce avea să fie al Doilea Război Mondial, în care românii luptau pentru reîntregirea Patriei lor. În cadrul Grupării germano-române, la începutul războiului, atacam spre est la dreapta frontului, sprijiniți pe Marea Neagră.

Armatele germane care se îndreptau din sudul Poloniei către Kiev–Harkov se legau la dreapta lor cu Gruparea germano-română. Aceasta cucerește cu stânga Lvov, în Galiția (30 iulie 1941), și atacă Tarnopolul, care, împreună cu Jitomir, rezistă (6 iulie 1941), cu bastioane în fața liniei fortificate de pe Nipru. Tarnopolul este învăluit și armata sovietică se retrage peste Bug, la începutul lunii iulie (9 iulie 1941), dar Jitomir rezistă mai departe, până la finele lunii, când și Linia Stalin este atacată la sud de Kiev.

La dreapta grupului germano-român:

- Armata 3 română cucerește nordul Bucovinei;
- Armata 4 română trece Prutul în Basarabia.

Dezrobirea Bucovinei

Pe direcții convergente, forțe germane concentrate în Rutenia, ocupată de Ungaria, înaintează către Kolomea–Kamenet–Podolsk și numeroase forțe blindate și motoriza-

te concentrate la frontiera din mijlocul Bucovinei, tot către Kamenet-Podolsk, prin Cernăuți. De aici se îndreaptă, prin sudul Ucrainei, pe direcția Uman-Dnipropetrovsk. La 22 iunie 1941, această pătrundere germană peste frontieră întoarce și apărarea sovietică la frontiera sumar pregătită pe Prut cât și pe aceea fortificată de pe Nistru.

Armata 3 română începe operațiile în legătură cu această pătrundere germană, având concentrate în apropierea frontierei:

- Corpul de Munte, între Rădăuți și Suceava;
- Corpul de Cavalerie, în zona Dorohoi-Botoșani-Săveni.

Trecerea frontierei

Corpul de Munte trece frontiera cu Divizia 1 Munte¹, urmată de Divizia 4 Munte, între Vicovul de Sus și Siret, pe direcția est Storojineț-est Cernăuți-Hotin. Are puține pierderi la trecere și ajunge în prima zi peste valea Siretului, trecută din mișcare. După trecerea Siretului, folosește culmile împădurite dintre Storojineț-Cernăuți (la vest) și Adâncata-Codrul Cosminului-Boian (la est) și progresează către Prut.

Corpul de Cavalerie forțează trecerea Prutului între Lipcani și Mitocul-Viișoara, având o divizie în legătură cu Corpul de Munte pe frontiera de la nord de Dorohoi. Face efort către Eisk-Ocnița-Moghilev.

Armata 3 pune sub ordinele Diviziei 2 Munte și Divizia [8] de Cavalerie grupată între Herța și Lisna, în vederea

¹ Până la 15 martie 1942, diviziile de munte și cele de cavalerie au purtat denumirea de brigăzi mixte de munte, respectiv brigăzi de cavalerie.

trecerii Prutului și operației către Hotin. Forțele inamice care s-au retras către Nistru în fața diviziei fac parte din două divizii ce au fost în acoperire pe Prut. Aviația face cunoscut că podul de la Hotin este întrerupt prin bombardament, întârziind trecerea inamicului peste Nistru la Hotin.

Trecerea Prutului (6 iulie 1941)

Toate podurile între Cernăuți și Noua Suliță fiind distruse, diviziile Corpului de Munte din linia întâi iau măsuri să facă față cu mijloace de trecere proprii și cu ajutorul materialelor din zonă.

În fața satelor Luizi, Horețea și Ostrița, Divizia 1 Munte a putut trece repede în fața unor rezistențe care au părăsit apărarea Prutului, îndată ce forțele germane încercuiau pe la nord Cernăuți. Apa fiind mică și suficient material în cele două sate, trecerea s-a făcut fără întârziere.

Avangarda Corpului de Munte (Divizia 1 Munte) a trecut Prutul în dimineața de 5/6 iulie 1941 și a fost oprită în fața satelor Toporăuți și Răchitna, unde a luat legătura cu avangarda Diviziei 2 Munte care câștigase teren la nord de satul Dinăuți, spre Stăuceni.

Divizia 2 Munte a fost nevoită, în ziua de 4 iulie, să intervină cu toată artileria, în folosul batalioanelor de avangardă, care au respins până seara inamicul din zona Herța. Acesta mai stăpânea seara numai un mic cap de pod la sud de Noua Suliță, ținând satele Bănceni și Molnița-Pelihăceni. La Lunca, Batalionul 10 Vânători de Munte a surprins și ocupat o punte nedistrusă, între Lunca și Prisaca. În cursul nopții, capul de pod inamic a fost aruncat peste râu. În ferma de la Molnița s-au găsit multe cadavre ale celor ce acopereau distrugerea podului când s-au retras.

Divizia 2 Munte din zona Iliești–Gura Humorului este trecută, în nopțile 28/29 iunie și 29/30 iunie, în valea Siretului, între Botoșani și Dorohoi, cu punctul de comandă la Bucecea. Apoi, în noaptea de 1/2 iulie, la nord-vest de Dorohoi, în spatele sectorului de acoperire al Diviziei de Cavalerie, între Mihăileni și Pomârla, în vederea atacului urmând să cucerească satele din colțul Moldovei, Mihăilești–Mamornița–Herța. Divizia se găsește în dispozitivul de atac în dimineața de 3 iulie 1941, cu ambele grupuri alăturate și întărite cu câte un batalion de mitraliere, divizioane ce se află în sector.

Grupul 4 Vânători de Munte (stânga) atacă cu două batalioane întăririle inamice de pe dealul Mihăileni (Batalionul 8 Vânători de Munte) și Dealul Dorului (Batalionul 15 Vânători de Munte) în direcția Sinăuți–Tureatca–Culiceni–vest Herța. Au căzut în fața companiei căpitanul Mihăilescu Constantin și locotenentul Ionescu Gheorghe, în atacul de la Sinăuți (6/7 iulie 1941).

Grupul 5 Vânători de Munte atacă apărarea inamică organizată pe podișul Căsoaiei în direcția Proboțești–Movila–est Herța–Lunca. Au plătit cu viața locotenentul Gheorghiu Șt. și locotenentul Marin Petre.

Ca rezervă a diviziei, rămâne un batalion din Grupul 5 Vânători de Munte, în pădure nord Pomârla. Postul de comandă al diviziei este la Pomârla și serviciile la sud Pomârla (postul de comandă înaintat cu Grupul 5 Vânători de Munte).

Frontiera a fost repede depășită și slabele rezistențe sovietice au fost repede învăluite și silite la retragere. Prizonierii luați declară că aveau misiunea să asigure retragerea peste Prut. Au rămas mulți morți, care nu putuseră să

trecă Prutul. Unitățile diviziei ajung în ziua de 4 iulie cu primele elemente la Prut, în sectorul Lunca–Mamornița, având în față Noua Suliță, de unde inamicul dezlănțuie un viu bombardament și se primesc focuri de infanterie de pe ambele maluri ale râului.

În zorii zilei de 6 iulie 1941, grupurile alăturate (Grupul 5 la dreapta) au depășit avangărzile cu un al doilea batalion însoțit de o baterie samarizată la fiecare, au trecut prin apă și au ocupat malul stâng al râului, ocupând spre nord satul Spreiniți. Întregul dispozitiv, folosind toate mijloacele de trecere, s-a mutat la nord de Prut sub un bombardament de artilerie inamic, care a produs puține pierderi.

Divizia de Cavalerie, pusă sub ordinele Diviziei 2 Munte de către Armata 3, a primit ordin să treacă Prutul prin apă, în dreptul satului Tărăsăuți cu primul eșalon și să se grupeze în pădurea Făgădău (sud Cerlina), gata ca, la ordin, să depășească Divizia 2 Munte și să atace în direcția Hotin.

Escadronul 2 Vânători Călări face legătura între stânga Diviziei 2 Munte și Divizia 1 Munte. Divizionul 2 Obuziere Munte trece imediat ce este gata podul și se alătură rezervei Grupului 5 Vânători Munte cu observatoarele înaintea, gata să deschidă focul, când grupul a desfășurat și al doilea batalion.

Angajat în fața unei puternice rezistențe la nord de Cerlina, comandantul Batalionului 16 Vânători de Munte, locotenent-colonelul Pantelimonescu este grav rănit, când asalta cu rezerve între Dinăuți și Berestea. Tot în ziua de 6 iulie a fost rănit și locotenent-colonelul Gheorghiu B. Atacul Grupului 5 Vânători de Munte, cu Batalioanele 16

și 9 Vânători de Munte, a silit pe inamic să se retragă repede spre Cristinești–Stăuceni.

Divizia de Cavalerie din pădurea Făgădău a primit ordin să depășească batalioanele Diviziei 2 Munte și să treacă la urmărire în direcția Dolineni–Hotin. Divizia 2 Munte strânge dispozitivul său, aducând și serviciile în zona Nedăbăuți (sud).

Bătălia de la Hotin (6-8 iulie 1941)

După depășirea batalioanelor de vânători de munte, cu două regimente în linie, Divizia de Cavalerie înaintează pe la est și vest de Dolineni, după care reia contactul cu inamicul în retragere. Divizia 2 Munte, depășită, rămâne în dispozitiv și este gata să întărească, la nevoie, atacul Diviziei de Cavalerie. Escadroanele de Cavalerie în urmărire sunt întâmpinate numai cu focurile unor slabe rezistențe. Grosul inamic trecuse în grabă la nord de culmea cu șoseaua Nedăbăuți–Dăncăuți.

Când primele plutoane de cavalerie au ajuns la șoseaua de pe culme, au fost silit să se oprească în fața unei puternice rezistențe cu foc, din șanțurile de apărare de pe dealul orașului. Neputând depăși până seara această rezistență, au încercat contraatacuri în seara zilei, fără să reușească pătrunderea.

Conform ordinului Armatei 3, în locul Diviziei de Cavalerie, a fost repusă în front, în noaptea de 6/7 iulie, Divizia 2 Munte. Divizia de Cavalerie, regrupată înapoi, a fost îndrumată în lungul Prutului la Corpul de Cavalerie.

În dimineața zilei de 7 iulie, grupurile de vânători de munte reiau atacul pentru cucerirea orașului Hotin, unde se apărau resturile a două divizii sovietice, a căror trecere

peste Nistru s-a întrerupt, deoarece podul de la Hotin a fost distrus de bombardamentul aviației germane.

Armata 3 atrage atenția corpurilor de armată că grosul inamic caută să rupă lupta și să se retragă între Prut și Nistru către Moghilev, ca să nu se piardă contactul cu unitățile în retragere, linia de operații a armatei dirijându-se în urmărirea inamicului spre est.

Corpul de Munte se îndreaptă între Prut și Nistru cu stânga (Divizia 4 Munte), pe direcția Stăuceni–Levinți–Varticăuți–Ianauți–Romancăuți–Ojeva.

Dreapta corpului de armată (Divizia 1 Munte), pe direcția Dinăuți–Stălinești–Lipcani–Briceni–Clocușna–Sicureni. Corpul de Cavalerie trece cu aripa stângă prin Rădăuți[–Prut] (sud de Lipcani)–Târnova–Ocnița–Moghilev. Cu dreapta se deplasează prin Bogdănești–Edinița–Moghilev. Legătura între corpurile de armată o asigură Corpul de Cavalerie. Diviziile 2 Munte și 6 Cavalerie vor ajunge și se vor încolona la corpurile de armată respective. Cum Divizia 2 Munte era angajată în lupta de la Hotin, comandantul Corpului de Munte, prezent la postul de comandă al diviziei, a apreciat necesitatea continuării și cuceririi Hotinului și a întărit divizia cu cele două divizioane de artilerie grea de la Corpul de Armată, pentru a termina operația în curs.

Divizia 2 Munte a atacat în tot cursul zilei de 7 iulie capul de pod sovietic de la sud de Hotin și, cu tot sprijinul puternicei sale artilerii, nu a putut pătrunde în oraș, decât la flancul stâng al inamicului, spre Balcăuți. În această spărtură, intervenind în cursul nopții și rezerva Grupului 5 Vânători de Munte, inamicul a început retragerea forțelor sale înspre oraș.

În dimineața zilei de 8 iulie, toate unitățile sovietice îngrămădite între oraș și Nistru s-au predat, după ce distruseră în parte materialele și omorâseră caii, care nu au putut fi trecuți peste Nistru. S-au luat câteva mii de prizonieri, s-au găsit sute de cai morți și câteva zeci de camioane care nu au mai putut fi distruse.

Batalionul 15 Vânători de Munte a primit misiunea să facă curățirea câmpului de bătălie, după ce a străbătut orașul de la sud la nord, până la Cetatea Hotinului, unde a înălțat tricolorul României reîntregite. Victoria de la Hotin consfințește și dezrobirea nordului Bucovinei. Mulțumirile Armatei 3 și ale Corpului de Munte pentru Divizia 2 erau pe merit. Conform ordinului Armatei 3, în timp ce forțele inamice care au oprit în ziua de 6 iulie Corpul de Munte pe linia Toporăuți–Dinăuți–Cerlina, s-au retras spre Hotin, în luptă cu Divizia 2 Munte.

Diviziile 1 și 4 Munte sunt dirijate de Corpul de Munte înspre est, între Prut și Nistru, căutând să mențină contactul cu inamicul, care se retrage spre Moghilev. Corpul de Munte îndrumă avangărzile Diviziilor 1 și 4 alăturate în direcțiile date, cerându-le să nu piardă contactul cu forțele roșii în retragere.

Legătura între Diviziile 1 și 4 Munte se face de Grupul 58 Cercetare al Corpului de Armată pe linia de despărțire între divizii Cozăreni–Larga (gara) și de aici pădurile din lungul căii ferate prin Grubna–Romancăuți–Voloșcova, toate la Divizia 1.

În cursul zilei de 8 iulie Divizia 2 Munte lasă Batalionul 10 la Hotin, timp de două zile, până se instalează aparatul administrativ și polițienesc, iar divizia se pune în marș în zona Diviziei 4, pe care o urmează cu marșuri cât mai lungi.

Diviziile din linia întâi a Corpului de Armată au întâmpinat slabe rezistențe pe care le-au respins repede pe culmile succesive și împădurite: Chelmenți–Larga; Ianăuți–Grubna–Briceni; culmile de la est și vest de Romancăuți, cât și rezistența de pe masivul păduros la vest de Nistru, între Ojeva și Secureni.

În dimineața de 17 iulie, avangărzile au respins ultimele rezistențe până la Nistru și diviziile se grupează în vederea pregătirii operațiilor de trecere a fluviului.

Timp de șase zile (9–15 iulie 1941), Divizia 2 Munte a urmat Divizia 4, restrângând dispozitivul în adâncime, fiindcă a folosit posibilitatea de a mășșălui pe două coloane. Trecerea prin satele din nordul Basarabiei ne-a reamintit cum aceeași populație se bucura de reîntregirea Țării cu 20 de ani în urmă. Când într-o divizie de acoperire fiind, ne bucurăm văzând pe românii de aici harnici și cuminiți. Aceiași erau acum mult mai însuflețiți, că au scăpat din robia rusească de un an, atât de cruntă.

Trecerea Nistrului (19–20 iulie 1941)

Pregătirea trecerii fluviului s-a făcut precipitat și în pripă, probabil greșit orientați, după ușurința cu care trecuserăm Prutul, deși era o diferență în debitul impresionant de apă, iuțeala curentului, situația malurilor și mai ales o apărare sprijinită pe fortificații cu cazemate în beton, cu atât mai mult cu cât mijloacele noastre de trecere abia ar fi ajuns pentru o singură trecere. Corpul de Armată a socotit că este posibil să trecem prin două locuri. În cazul unor ploii, în cele două zile de pregătire, această posibilitate era și mai redusă.

Știind că Armata 11 germană înainta la est de Nistru, era mai potrivit să nu căutăm o forțare prin surprindere,

care nu era posibilă în fața unei apărări bine pregătite și se impunea să pregătim o trecere cu toate mijloacele Corpului, pe o singură direcție, chiar dacă cerea timp mai mult pentru pregătirea și reușita trecerii.

Trecerea principală la Koslovo [Kozliv], cu Divizia 1 Vânători de Munte, întărită cu artileria Diviziei 2 Munte, din rezervă, cât și cu mijloace de trecere ale acesteia și ajutorul bateriei de pionieri, a fost în măsură să deplaseze repede primele elemente pe porțițe și bărci, în timp ce se întindea și podul pentru a arunca companii rapide, întărite cu aruncătoare. Cum plouase și debitul fluviului crescuse, nici mijloacele corpului nu au ajuns cu podul până la mal, trebuind să se aducă și materialul diviziei de rezervă, ceea ce a făcut să nu fie o instalare rapidă de foc pe malul opus și să dea ocazia cazematelor să reacționeze. Totuși, la această trecere, companiile ajunse pe malul opus au putut să se infiltreze prin pânza de foc a cazematelor în intervale și să ajungă chiar în spatele celor din prima linie de pe malul apei. Nu au putut însă cuceri până seara și linia de cazemate de pe creastă și astfel nu au putut dezvolta un cap de pod, care să pună la adăpost podul încă neterminat.

La căderea serii, inamicul a contraatacat, însă a fost respins și nu a putut să scoată primele batalioane din pozițiile unde ajunseseră. Cu toate bombardamentele din timpul nopții asupra trecerii, Divizia 1 Munte a putut să se mențină pe malul opus și să continue pregătirea reluării eforturilor de a doua zi.

Tragerile Diviziei 4 Munte la Ojeva, numai cu mijloacele proprii, s-au dovedit insuficiente pentru a neutraliza focul artileriei inamice, cât și pentru ajungerea pe malul opus a unei forțe capabile să pătrundă și să întindă un cap

de pod. Primele companii trecute au suferit grele pierderi în oameni și materiale, fiind contraatacate și au fost respinse spre podul aflat în lucru. Numai așa ostașii descurajați au rămas pe malul apei, sub protecția focului de artilerie și mitraliere de pe malul propriu. Aici a căzut comandantul secund al Diviziei, colonelul Richard Rottenburg, când abia reușise să respingă cu puținii luptători contraatacul inamic. Felul cum a decurs operația în ziua de 19 iulie a îngrijorat comandamentul armatei, care i-a convocat la postul său de comandă, aflat la Ocnița, pe comandanții de Mari Unități ai ambelor corpuri de armată, în noaptea de 19/20 iulie.

Din conferință a rezultat necesitatea de a fi întrebuintată divizia de rezervă să treacă și să depășească Divizia 1 Munte, unde podul este terminat și înlesnește trecerea masivă a batalioanelor. S-a respins propunerea Comandamentului Corpului de Cavalerie, ca Divizia 2 să treacă în cadrul Corpului de Cavalerie, la Moghilev, unde trecerea nici nu se încercase odată cu diviziile Corpului de Munte.

În 19 iulie 1941, în zorii zilei, susținute de o puternică artilerie cu baraje, pe creasta liniei a doua de cazemate, primele batalioane au trecut podul și au infiltrat versantul, către creastă, cu atâta repeziciune, încât focul cazematelor, dezlănțuit prea târziu, nu le-a produs decât puține pierderi. Învăluite repede și reduse cu grenade, cazematele au tăcut și lanțurile de trăgători au putut să lărgească capul de pod spre Iastrebna. A ajutat astfel și trecerea Diviziei 4, lovind inamicul în spate, către Honkovci.

În cursul luptei pentru lărgirea capului de pod în legătură cu trecerea Diviziei 4, a fost rănit mortal căpitanul de stat-major Sever Niculescu. A căzut la Iastrebna, unde făcea legătura între cele două divizii. Atacul din capul de